

VAGGERYDS
KOMMUN

STRATEGISK PLAN OCH BUDGET 2024

MED PLAN 2025-2026

Centerpartiet
Empartiet

Kommunfullmäktige 2023-10-30 § XX

Diariernr: KS 2023/175

Innehåll

Kommunfullmäktiges beslut 2023-10-30	3
Kommunalråden har ordet	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Här ger vi plats för att göra skillnad	7
Vision och värdegrund 2030	7
Styrning ledning uppföljning	7
Den kommunala koncernen	9
Planeringsförutsättningar	11
Befolkningsutveckling	11
Försörjningskvot, Vaggeryds kommun utifrån prognos 2022.....	12
Kompetensförsörjning.....	13
Finansiella förutsättningar.....	13
Vision, mål och politiska strategier.....	17
Vision och värdegrund 2030	17
Övergripande mål för mandatperioden 2019-2022 samt 2023-2026.....	17
Övergripande lokala mål för hållbar utveckling.....	18
Mål 1 Hållbar samhällsutveckling.....	18
Mål 2 Näringsliv utbildning sysselsättning	19
Mål 3 Folkhälsa kultur och fritid.....	20
Mål 4 Attraktivitet tillgänglighet demokrati och trygghet.....	21
Mål för organisationens resurser	22
Finansiella mål	22
Arbetsgivarmål.....	23
Mål för egna miljöarbetet.....	23

Kommunfullmäktiges beslut 2023-10-30

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige anta:

1. Budget för år 2024 med planer 2025-2026 för Vaggeryds kommun. Dokumentet innehåller övergripande lokala mål för hållbar utveckling och politiska strategier, mål för organisationens resurser så som finansiella mål, arbetsgivarpolitiska mål och mål för egna miljöarbetet.

2. Resultat-, balans- och kassaflödesbudget för åren 2024-2026 enligt nedan specifikation.

Resultatbudget, mnkr	2024	2025	2026
Verksamhetens intäkter	187,4	206,2	223,1
Verksamhetens kostnader	-1 171,6	-1 241,2	-1 303,6
Avskrivningar	-58,6	-62,7	-66,8
Verksamhetens nettokostnader	-1042,8	-1097,7	-1147,3
Skatteintäkter	792,6	835,3	874,8
Generella statsbidrag och utjämning	273,3	277,2	288,9
Resultat före finansnetto	23,1	14,9	16,4
Finansiella intäkter	6,3	6,8	7,3
Finansiella kostnader	-12,5	-15,6	-15,6
Resultat efter finansnetto	16,9	6,1	8,1

Balansbudget, mnkr	2024	2025	2026
Tillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	1 434,5	1 589,8	1 578,3
Finansiella anläggningstillgångar	166,3	172,9	179,9
Omsättningstillgångar	422,2	411,7	397,1
Summa tillgångar	2 023,1	2 174,5	2 155,3
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	909,5	915,6	923,7
Avsättningar	144,5	144,5	144,5
Kortfristiga skulder	219,7	342,3	339,7
Långfristiga skulder	749,3	772,1	747,4
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	2 023,1	2 174,5	2 155,3

Finansbudget, mnkr	2024	2025	2026
Medel från verksamheten			
Budgererat resultat	16,9	6,1	8,1
Avskrivningar	58,6	62,7	66,8
Summa:	75,5	68,8	74,9
Använda medel			
Skattefinansierade investeringar	223,0	209,4	42,5
Taxefinansierade investeringar	29,1	9,5	10,7
Exploateringsverksamhet	5,3	-126,0	-5,5
Summa:	257,6	92,8	47,7
Medel att anskaffa: (minus = negativt kassaflöde)	-182,1	-24,1	27,2

3. Driftsbudgeten för år 2024 om 1 049,0 miljoner kronor, samt 1 106,4 miljoner kronor i plan för 2025 och 1 155,4 miljoner kronor för 2026 fastställs per nämnd enligt nedan fördelning:
(Ytterligare beskrivning finns i bilaga)

Budgetramar (tkr)	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Förändring 2024 vs 2023	Förändring %
Valnämnd	325	325	325	325	0	0,0 %
Revisionsnämnd	900	900	900	900	0	0,0 %
Överförmyndare	1 415	1 415	1 415	1 415	0	0,0 %
Kommunstyrelsen	71 520	72 099	72 099	72 099	579	0,8 %
Försörjningsstöd	12 376	13 452	13 677	13 677	1 076	8,7 %
Räddningstjänst	14 786	15 579	15 579	15 579	793	5,4 %
Teknisk nämnd	40 814	43 567	44 327	44 327	2 753	6,7 %
Miljö- och byggnämnd	6 010	6 073	6 073	6 073	63	1,0 %
Barn och utbildningsnämnd	478 674	490 369	499 440	499 440	11 695	2,4 %
Kultur och fritidsnämnd	35 111	36 418	36 418	36 418	1 307	3,7 %
Socialnämnd	308 357	322 024	326 450	326 450	13 667	4,4 %
Central lönepott	9 285	33 805	65 239	65 239	24 520	264,1 %
Finansförvaltning	0	13 000	24 500	24 500	13 000	
Nämndbudget	979 573	1 049 026	1 106 441	1 155 354	69 454	7,1 %

4. Budgeten för år 2024 fastställs utifrån nedan fördelning ”steg för steg”:

Budget 2024 ” steg för steg”	Belopp (tkr)
1. Aktuell budget 2023	979 573
2. Resursfördelningsmodeller	15 089
3. Central lönepott 3,8 %	39 400
4. Strukturförändringar hyror	7 457
5. Kapitaltjänst	4 000
6. Politiska prioriteringar ökade resurser	8 000
7. Politiska prioriteringar minskade resurser	0
8. Rättelser	-4 492
9. Effektivitetskrav	0
Nämndernas ramar 2024	1 049 026
Skatter och generella statsbidrag (utjämning)	1 065 934
Andel av skatter och generella statsbidrag	1,6 %

5. Politiska prioriteringar om 8 miljoner kronor fastställs enligt tabell nedan:

Specificering av politiska prioriteringar	Beskrivning, budget kompensation för	Belopp (tkr)
Räddningstjänst	Fyra veckors schema	400
Kultur och fritidsnämnd	Kultur riktat mot unga	500
Kultur och fritidsnämnd	Föreningar riktat mot unga	500
Kultur och fritidsnämnd	Utökad simskola	800
Kultur och fritidsnämnd	Riktat statsbidrag Bibliotek försvinner	800
Socialnämnd	Nytt arbetsdirektiv, mm	5 000
Summa		8 000

Investeringar per nämnd under 2023 – 2024, planeringsår 2025-2026

Beslut tagit i KF 19 juni 2023. Se kommentar där förändring skett.

6. Den 19 juni 2023 tog kommunfullmäktige beslut om investeringsbudget för åren 2023-2026. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta de förändringar som skett efter beslutet, vilka visas och beskrivs med * i nedan tabeller. (Ytterligare beskrivning finns i bilaga)

Investeringar per nämnd	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Kommunstyrelsen	9 400	7 200	1 200	1 200
Teknisk nämnd*	126 102	138 391	147 862	31 157
Kultur och fritidsnämnden	5 910	42 000	42 000	1 500
Barn och utbildningsnämnden	10 213	2 075	2 075	2 075
Socialnämnden	7 436	1 000	1 500	1 500
Räddningstjänsten	5 850	5 100	2 760	3 100
Miljö och byggnadsnämnden	500	0	500	0
Summa	165 411	195 766	197 897	40 532

*Uppdaterad med Tekniska nämndens hantering av tilldelade medel enligt beslut KF 19 juni 2023

Affärsdrivande verksamhet (VA)	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Teknisk nämnd (VA-verksamheten)	26 556	26 300	23 800	13 000
Summa	26 556	26 300	23 800	13 000

Not: VA-verksamheten kan investera med egna medel upp till 8 mnkr. Nya Va-nät finansieras med anslutningsavgifter. VA-verksamhetens investeringsnivå har legat och kommer att ligga över självfinansieringsnivån under kommande år, vilket medför att den ekonomiska skulden ökar i balansräkningen. Nivån på taxor inom verksamheten justeras årligen i kommunfullmäktige beslut för att finansiera driftverksamheten. Högre investeringsnivåer leder med viss eftersläpning till högre taxa. VA-kollektivet har 2022-12-31 låneskuld om 216 mnkr.

Exploateringsprojekt

Total exploateringsbudget (inklusive taxe- och skattefinansierat)	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Markreserv	30 000	25 000	0	0
Båramo	0	-21 375	0	0
Logpoint	-8 300	12 900	-137 000	6 000
Västra strand	0	-700	0	0
Östra strand*	3 000	25 000	0	-7 000
Götarps hage	0	-900	0	0
Östermo	900	-400	0	0
Norr om travbanan	-32 500	-8 500	-1 000	0
Sörgården	6 300	-2 300	-700	0
Hok 14 tomter	7 500	-2 900	-3 150	-4 400
Travbaneområdet söder om Bondstorps vägen	-1 800	-1 000	0	0
Gärahov	-1 200	-500	0	0
Elektrifiering kombiterminal Båramo*	2 372	5 000	7000	0
Bratteborg 2_6	43 000	0	0	0
Projekt - Östra torget Skänkelund*		2 000	6000	
Projekt -Hok 2:110 förskola*		4 200		-400
Summa	49 272	35 525	-128 850	-5 800

*Budgeten för Exploateringsverksamhet är uppdaterad sedan beslut togs i KF 19 juni 2023

7. Utdebiteringen för 2024 fastställs till 21:49 öre per skattekrona, vilket är oförändrad nivå jämfört 2023.

8. Kommunstyrelsen har under 2024 rätt att ny upplåna det vill säga öka kommunens skulder med totalt 50 miljoner kronor.

9. Nämnderna får i uppdrag att ta fram programbudget för 2024 innefattande mål för 2024 samt verksamhetsplan för 2024 utifrån ekonomiska anslag och politiska mål. Delges Kommunfullmäktige 29 januari 2024.

10. Kommunfullmäktige beslutar att utdelningen om 2,5 miljoner kronor till Vaggeryds kommun från Vaggeryds Energi AB är oförändrat 2024.

11. Kommunfullmäktige beslutar att borgensavgiften på beviljad förpliktelse förblir oförändrad om 0,25 % för Vaggeryds Energi koncern AB. För Vaggeryd Skillingaryds bostads AB (VSBö) är borgensavgiften likaså oförändrad om 0,4 %.

12. Internräntan för 2024 fastställs till 2,1 % enligt Vaggeryds kommuns beräkning utifrån lånebehov och lånestruktur.

Här ger vi plats för att göra skillnad

Vision och värdegrund 2030

Här ger vi plats för att göra skillnad

En plats för möjligheter formad med *tanke och omtanke*.
Där lusten är vår drivkraft och där glädjen smittar.

En plats med stark tradition för gränslöst skapande.
Där gemensam vilja och kunskap får livet att lyfta
och *idéer att bli verklighet*.

En plats i rörelse som bygger på mångfald och hållbarhet.
Där allt är nära och *alla har betydelse*.

Vaggeryds kommuns *värdegrund* hämtas från visionen och beskriver vårt förhållningssätt i arbetet och gentemot människor vi möter:

Visionen ska förverkligas genom att de som bor, lever och verkar här arbetar tillsammans för att uppnå fyra övergripande mål för hållbar utveckling:

Styrning ledning uppföljning

Styrning, ledning och uppföljning i Vaggeryds kommun utgår från vision, värdegrund och de förutsättningar som anges i budgeten. Vaggeryds kommuns Strategiska plan och budget inkl. investeringsbudget, antas av kommunfullmäktige och är kommunfullmäktiges övergripande styrdokument.

Utgångspunkten för styrningen är Kommunallagens krav på god hushållning. En av Vaggeryds kommuns framgångsfaktorer för att nå god hushållning är planeringsprocessen. Kommunen samlar merparten av de budgetrelaterade ärendena till kommunens budgetprocess och dess budgetberedning som är utsedd av kommunstyrelsen. Processen handlar om att lyssna och kommunicera olika parter/verksamheters utmaningar och samtidigt skapa förståelse och ett gemensamt ansvar för helheten. Budgetprocessen skapar delaktighet och helhetssyn.

Kommunstyrelse och nämnderna har att fatta beslut inom ramen för Strategisk plan och budget 2024.

Nämnder och bolagens styrelser använder de övergripande målen och den ekonomiska ramen som riktlinje för mål kopplade till den egna verksamheten. Reglemente kompletterar kommunallagen och reglerar ansvar och beslutanderätt samt tydliggör gränsdragningar mellan kommunstyrelsen och övriga nämnder.

Varje nämnds delegationsordning är en vidaredelegation som tydliggör ansvarsfördelning mellan nämnd, utskott, presidium och olika funktioner inom förvaltningen. Verkställigheten hanteras av kommunens förvaltningar med kommundirektören som högsta tjänsteperson.

Utifrån av kommunfullmäktige beslutade Strategiska plan och budget tar respektive nämnd fram programbudget utifrån de mål som är riktade till dem. Nämnd skall, inom de mål och ekonomiska ramar som fastställs av Kommunfullmäktige samt gällande lagstiftning, bedriva en ändamålsenlig och effektiv verksamhet som bidrar till god hushållning utifrån ett helhetsperspektiv.

När varje nämnd tagit beslut om programbudgeten, tar förvaltningen vid och arbetar in mål och uppdrag i sina verksamhetsplaner.

Uppföljning av politiska mål, kopplade indikatorer och ekonomiska ramar sker genom tertial- och delårsrapport samt i årsredovisningen. I varje nämnd sker en kontinuerlig dialog kring mål, medel och kvalitet.

Den kommunala koncernen

Den samlade kommunala verksamheten bedrivs i kommunens nämnds- och förvaltningsorganisation och i två helägda bolag, Vaggeryds Energi AB och Vaggeryds Skillingaryd bostads AB. Näringslivsverksamheten bedrivs sedan 2020 i kommunal förvaltning. Därtill finns ett kommunalförbund – Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) tillsammans med Värnamo, Gislaved och Gnosjö.

Kommunen anlitar privata utförare inom personlig assistens, förskole- och grundskola samt städ och vaktmästeri. Inom den tekniska och inom delar av samhällsbyggnad avropas externt stöd i stor utsträckning.

Inför förra mandatperioden beslutades flera väsentliga förändringar i organisationen av kommunens verksamheter. Det tidigare tekniska utskottet under kommunstyrelsen blev en teknisk nämnd. Vaggeryds Elverk bolagiserades under Vaggeryds Energikoncern AB. Kommunens näringslivsverksamhet övergick till kommunal förvaltningsform.

Vaggeryd Skillingaryds Bostads AB bildades 1996. Enligt ägardirektivet ska VSBo främja bostadsförsörjningen i kommunen och bidra till kommunens målsättning om en ökad befolkning. Detta framförallt genom nyproduktion av attraktiva hyresrätter. Bolagets verksamhet finansieras främst via hyror. Långsiktiga investeringar kan finansieras med lån för vilka kommunen kan lämna borgen. Borgensavgift erläggs i dessa fall. Bolaget har en hög andel gröna lån. Långsiktiga investeringar för nyproduktion kan finansieras genom avyttring av äldre bostadsbestånd.

- Bolaget ska på sikt eftersträva en avkastning på bokfört eget kapital på 8 % i genomsnitt över en mandatperiod.

Kommentar: Avkastningskravet mäts genom avkastningen på bokfört eget kapital. Måttet beräknas som: (årets resultat efter skatt dividerat med eget kapital i slutet av föregående år inklusive aktuell del av obeskattade reserver).

- Soliditeten ska inte understiga 10 % i snitt under en mandatperiod. Bolaget ska på sikt eftersträva en soliditet om minst 15 %.

Kommentar: Målet beräknas som: (eget kapital dividerat med totala tillgångar).

Vaggeryds Energi AB bildades 1 januari, 1995 genom sammanslagning av Vaggeryds Värmeverk AB och elhandelsorganisationen inom Vaggeryds Elverk i enlighet med förslag om ny ellagstiftning. Bolaget har fyra verksamhetsgrenar: Elhandel, fjärrvärme, optofiber och elnät.

Från och med 2020 ingår Elverket som dotterbolag till Vaggeryds Energi AB. Bolagskoncernen ska bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna för verksamheten täcks genom taxor och avgifter. Taxor och avgifter ska hållas rimliga i förhållande till de kostnader som ryms inom ramen för en effektiv drift av verksamheten. Vaggeryds energi är ett samhällsnyttigt bolag som bygger och äger teknisk infrastruktur i Vaggeryds Kommun. Bolaget har som affärsidé att bidra med en hållbar tillväxt inom kommunens geografiska område. Bolagets vision är "tryggt och nära för en enklare vardag". Vaggeryds Energi finns till för att lösa lokalsamhällets behov samt verka för en effektiv utbyggnad av nya bostadsområden, företag, skolor, förskolor och allt annat som byggs i en växande kommun.

Avkastningskravet ska mätas genom avkastningen på sysselsatt kapital. Avkastning på sysselsatt kapital ska uppgå till 3 % i genomsnitt över en mandatperiod*.

Kommentar: Måttet beräknas som: (Rörelseresultat + finansiella intäkter)/Sysselsatt kapital där; Sysselsatt kapital = totala tillgångar – ej räntebärande skulder.

*Enligt beslut bolagsstämman Vaggeryds Energi 2023-05-23 är det utifrån rådande omvärldsfaktorer och marknadsförutsättningar som ger osäkra förutsättningar för bolagets ekonomi föreslås för denna mandatperiod inget krav på avkastning.

Långsiktigt är det inte hållbart att inte ha en avkastning men temporärt är det inte motiverat givet de stora prisförändringar gentemot kund som hade blivit konsekvensen av ett bibehållet avkastningskrav.

- Bolagskoncernen ska på sikt eftersträva en soliditet om minst 30 %. På kort sikt kan soliditeten tillåtas sjunka till 20 %, till följd av tillfälligt högre investeringsnivåer.

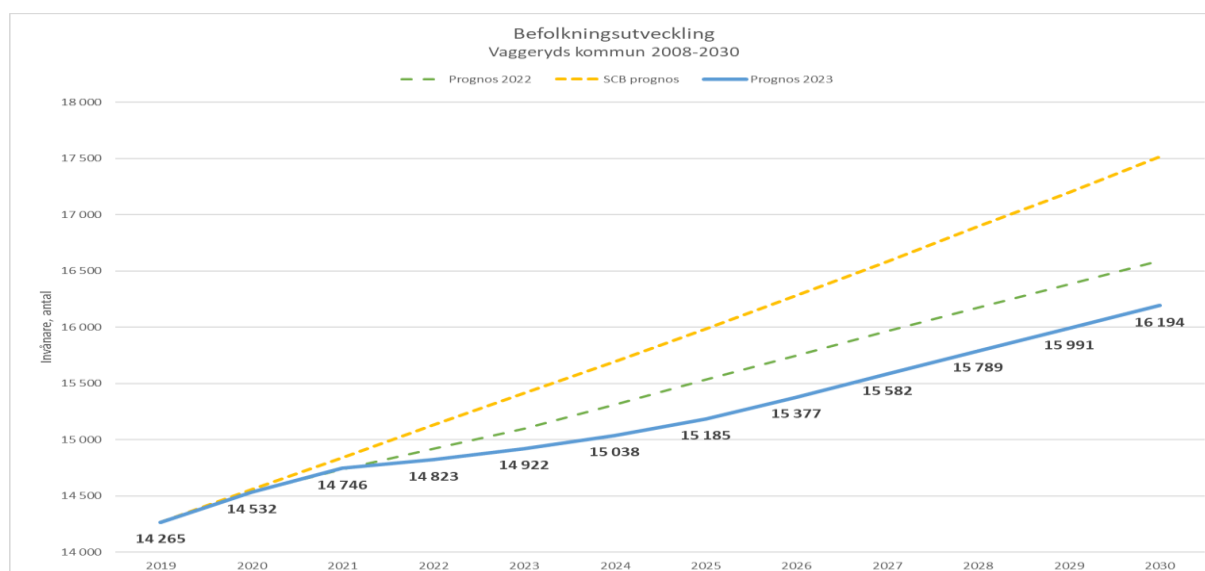
Den årliga utdelningen från VEAB koncernen ska minst uppgå till 2,5 mnkr.

Samverkan Återvinning Miljö, (SÅM) är ett kommunalförbund som startades 2018 av kommunerna Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo. Uppdraget är att bära det kommunala ansvaret för hushållsavfall samt att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling genom minskat avfall och ökad återvinning. Ägarandelen grundar sig på befolkningssiffran för ingående kommuner 2016-12-31. Vaggeryds andel är 16 % och denna del konsolideras i den sammanställda redovisningen.

Planeringsförutsättningar

Befolkningsutveckling

Vaggeryds kommun reviderar sin befolkningsprognos i januari varje år. Nedan redovisas alternativa scenarier samt kommunens planeringsmodell benämnd ”Prognos 2023”. Kommunens planeringsmodell (benämnd ”Prognos 2023” i nedan diagram) och är den prognos som utgör grund för kommunens budgetarbete med resursfördelningsmodeller, behovsanalyser, investeringsplaner etcetera.

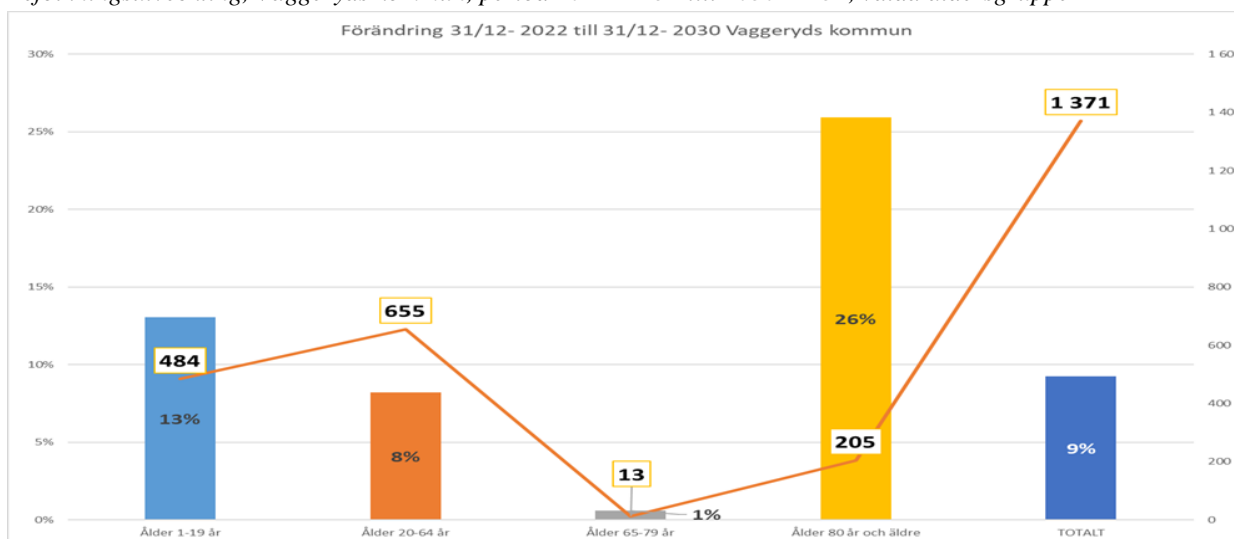

Folkmängden i Vaggeryds kommun var 2022 14 854 personer. Kommunens reviderade prognos i januari 2023 indikerar en befolkningsökning i Vaggeryds kommun med ungefär 523 invånare från 2022 fram till 2026.

Befolkningsutveckling förutsätter att kommunen kan möta upp med en samhällsutveckling som bland annat innefattar fler bostäder. Befolkningsutvecklingen är delvis utbudsstyrd. Den höga inflationen har och har haft en påverkan på bostadsbyggandet under de senaste åren.

En viss risk finns om befolkningsutvecklingen inte når den prognos som är lagd, utan mattas av ett antal år. Beaktande behöver tas med i planeringsförutsättningarna då det påverkar Vaggeryds finansiering. Det innebär samtidigt att organisationen behöver utvecklas för att möta denna utveckling.

Befolkningsutveckling, Vaggeryds kommun, period 2022-12-31 till 2030-12-31, valda åldersgrupper

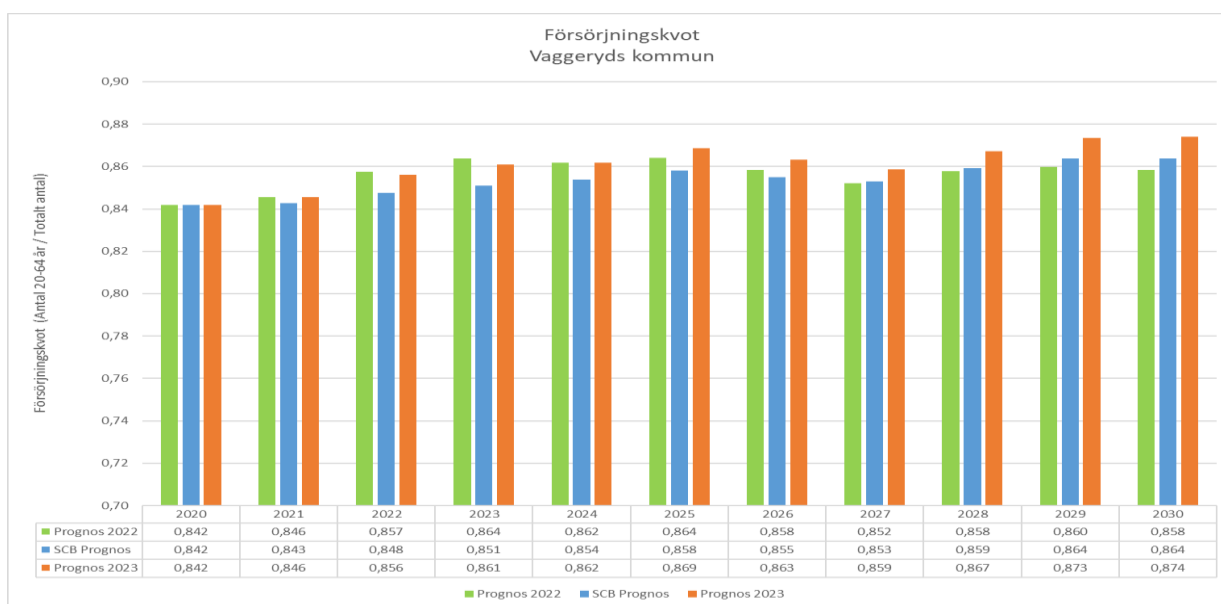

Staplarna visar % förändring per åldersgrupp och linjen förändring antal personer. Prognosen visar att den största procentuella förändringen blir i åldersgruppen 80 år och äldre, vilket motsvarar 205 fler personer 2030. Största ökningen i antal är i åldersgruppen 20-64, 655 fler personer 2030.

Försörjningskvot, Vaggeryds kommun utifrån prognos 2022

Försörjningskvoten beräknas genom att dividera antalet invånare i åldern (0-19 åringar + 65 år och äldre) med antalet (20-64 åringar). Måttet antar att åldersgruppen 0-19 år och 65 år och äldre efterfrågar kommunala tjänster i stor utsträckning medan åldersgruppen 20 – 64 åringarna är i sysselsättning och på så sätt försörjer den skattefinansierade verksamheten genom sitt arbete. Ju högre kvoten är desto högre belastning vilar på gruppen som arbetar och ska försörja det kommunala välfärdssystemet. I nedan bild framgår kommunens utmaning kommande år – dels utifrån kostnadssidan, där den demografiska utvecklingen förväntas öka efterfrågan av kommunal service och dels utifrån intäktssidan (skatteunderlagets utveckling) men också utifrån statens utjämningsystem som starkt påverkas av kommunens utveckling i demografin relativt rikets utveckling.

Diagrammet visar försörjningskvot, Vaggeryds kommun 2019 – 2020 samt prognos 2021 - 2030

Försörjningskvoten enligt reviderad prognos 2023 kommer ligga i intervallet omkring 0,86 till 0,87. Den kan lättare tolkas om man multiplicerar med 100 då fås för vår kommun ett intervall 86 – 87 över perioden till 2030. Utfallet 2022 för Vaggeryds kommun är 85,6 och för riket 77,1 (SCB). Det innebär att år 2022 har Vaggeryds

kommun av 100 personer 85,6 % som är yngre eller äldre än de som räknas till förvärvsaktiva åldrarna 20-64 år, dvs en tyngre försörjningsbörda än snittet i riket.

Kompetensförsörjning

I dag arbetar ca 23 procent inom den kommunala sektorn. (Källa: Personal i välfärden SKR 2022) Om allt är lika som idag, leder befolkningens utveckling till att behovet av antal anställda inom Kommuner och Regioner kommer öka med 75 000 personer under perioden 2022–2032. Befolkningsökningen för de i arbetsför ålder (20-64 år) ökar fram till 2032 med 220 000. Det innebär att 34 procent av ökningen av de i arbetsför ålder fram till 2032 skulle behöva välja att arbeta i Kommuner och Regioner. Sysselsättningen i näringslivet beräknas öka med 175 000 och i Staten med 15 000. Detta innebär ett samlat behov av ytterligare medarbetare med 265 000 år 2032, vilket ska jämföras med befolkningsökningen inom arbetsför ålder på 220 000 personer. (Källa: Konjunkturinstitutet/SKR.)

Kompetensförsörjning är en nyckelfråga för kommunen och dess verksamheter framöver. Det kommer att ställa krav på kommunens förmåga att vara en attraktiv arbetsplats, men också på omställningsförmågan, förändrade arbetssätt, nyttjande av nya tekniska lösningar och digitalisering.

Finansiella förutsättningar

God ekonomisk hushållning

Utgångspunkten för styrningen är Kommunallagens krav på god hushållning. I budgeten ska anges mål för verksamheten som är av betydelse för detta krav. För Vaggeryds kommun innebär det att de prioriterade målen är styrande. I budgeten ges de ekonomiska förutsättningarna. Dessa förutsättningar anger takten i vår strävan mot att uppfylla målen.

Grundläggande för en god ekonomisk hushållning är en ekonomi i balans och en välfungerande uppföljning och utvärdering av ekonomi och verksamhet där varje generation bär sin kostnad.

För att upprätthålla kapaciteten på lång sikt måste intäkterna överstiga kostnaderna. Detta är uttryckt i kommunallagen i form av det s.k. balanskravet. Balanskravet innebär att kommunens resultat måste vara positivt vilket är den lägsta godtagbara nivån för kommunens resultat på kort sikt.

För en kommun som ökar i befolkning ökar bland annat investeringsbehoven. Därför behöver resultatet vara på en så pass hög nivå så det kan finansiera investeringarna, dvs soliditeten och skuldsättningsgraden behöver balansera på en nivå som möjliggör ett handlingsutrymme för kommande generationer att hantera oförutsedda händelser, värdesäkra det egna kapitalet samt kunna möta utmaningar.

Centralt för att lyckas med denna balans är att fortsatt leverera starka ekonomiska resultat i kombination med rätt nivåer inom investeringar och exploateringsverksamheter kommande år.

Sveriges Regioner och kommuner (SKR) bedömning av samhällsekonomin 2023-08-24

SKR:s skatteunderlagsprognos bygger på antaganden om hur samhällsekonomin utvecklas de närmsta åren. Global ekonomi har fortfarande hög och präglas av penningpolitisk åtstramning. Den höga inflationen som utspelat sig från början av 2022 är fortfarande hög och förväntas ge två år av svagare global tillväxt 2023-2024.

Arbetsmarknaden i Sverige har likt omvärlden visat sig motståndskraftig men SKR prognostiserar att den lägre efterfrågan kommer leda till en avmattning på arbetsmarknaden framöver. Prognosen är att efterfrågan tar fart åter igen 2024 då inflationen prognostiseras att sjunka till målnivåer och centralbankerna anpassar politiken med att inleda räntesänkningar.

Skatterunderlagt växer snabbt i nominella termer under 2023-2026, genomsnitt 4,6 procent vilket kan jämföras med senaste tio årens (2013-2022) 4,1 procent. Skatteunderlagets tillväxt förklaras av en stark arbetsmarknad, arbetad timmar och utveckling av lönesummorna. Trots den goda nominella utvecklingen faller köpkraften för det reala skatteunderlaget med 2 procent 2023 och är i stort sett oförändrat nästa 2024, vilket innebär att kommunsektorns köpkraft urholkas drastiskt. En sämre utveckling på arbetsmarknaden främst under 2024

kommer dock leda till en inbromsning av skatteunderlagets ökningstakt. Därefter ökar skatteunderlaget i snabbare takt när konjunkturen återhämtar sig. I reala termer växer skatteunderlaget med 1,3 procent per år 2023–2026, att jämföra med de senaste tio årens genomsnitt på 1,6 procent.

Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring	2022	2023	2024	2025	2026
BNP	2,8	-0,6	1,2	3,4	2,4
Arbetade timmar	2,3	2,4	-0,7	1,7	1,7
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	7,5	7,8	9,1	8,8	7,8
Inflation, KPIF	7,7	6	2	1,9	2
Inflation, KPI	8,4	8,5	2,8	1,4	1,8

Källa: SKR Cirkulär: 23:36 Planeringsförutsättningar för åren 2023 – 2026

Skatter och statsbidrag

Vaggeryds kommun finansiella förutsättningar beror i huvudsak på:

- Befolkningsutvecklingen
- Samhällsekonomin utveckling och dess påverkan på skatteunderlag
- Statens transfereringar
- Avgiftsnivåer
- Skattesats

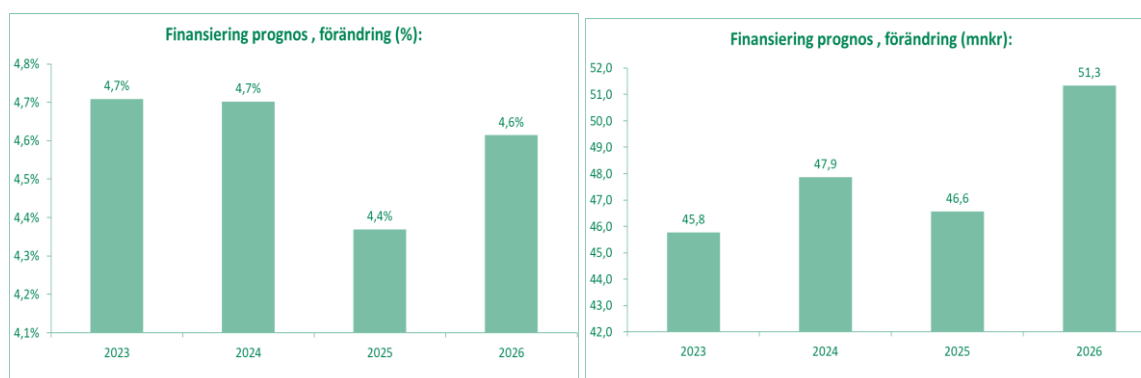
Beräkningen av det ekonomiska utrymmet för åren 2024-2026 har utgått ifrån övergripande antaganden:

- Befolkningsunderlaget för budgetåret 2024 baseras på kommunens prognos över antal invånare.
- Utdebiteringen blir 21:49 under hela planperioden.
- Skatteunderlaget i Vaggeryds kommun justeras något jämfört SKRs prognos eftersom kommunen har en egen befolkningsprognos.

Skatteunderlagsprognosen bygger på SKR:s bedömningar i cirkulär 23:36, daterat 2023-08-24. Inklusive Budgetproppen 2024.

Skatter och generella statsbidrag, mnkr	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Skatteintäkter	757	793	835	875
Inkomstutjämning	189	188	197	212
Kostnadsutjämning	2	4	8	10
Regleringsbidrag	35	33	24	18
Utjämningsavgift LSS	-2	1	1	1
Fastighetsavgift	38	38	38	38
Budgetproppen 2024; Generella statsbidrag		9,9	9,9	9,9
Totalt	1 018	1 066	1 113	1 164
Förändring jmf året innan (mnkr)		47,9	46,6	51,3
Förändring jmf året innan (%)		3,7 %	4,4 %	4,7 %

Vaggeryds kommuns skatteunderlags tillväxtprognos; skatter inklusive generella statsbidrag och utjämning

Koncernlåneportföljens prognostiserade utveckling t o m 2026

Prognos utifrån tertialbokslut augusti 2023

Företag	202308	Prognos 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026
Vaggeryds kommun	380,0	440,0	580,0	580,0	580,0
Vaggeryd Skillingaryd Bostads AB	478,0	478,0	578,0	678,0	798,0
Vaggeryds Energi AB	220,0	260,0	350	370	450
Samverkan Återvinning Miljö	20,5	20,5	22,5	25,0	25,0
Totalt	1 098,5	1 198,5	1 530,5	1 653,0	1 853,0

*Samverkan Återvinning Miljös lån är upptagna till 16 %, vilket är Vaggeryd kommuns andel av totalen.

Lånebehovet och/eller amorteringsförmågan i kommunen påverkas i stor utsträckning av nivån på investeringsverksamheten samt nettoutfallet inom exploateringsverksamheten. Kommunens resultatnivå stärker också likviditeten och förmågan till egen finansiering. Prognosen för 2024 och framåt är svårbedömd. Det finns en hög ambitionsnivå i beslutet om investeringar och exploateringsprojekt för budget 2024 och plan 2025-2026. Lånebehovet kommer påverkas av utfallet investeringar och hur exploateringsområden omsätts och aktiveras, men också av vilket resultat Vaggeryds kommun kommer uppnå. Med tanke på en fortfarande hög inflations takt och höga priser som urholkar kommunernas köpkraft, trots positiv utveckling av skatteunderlagsprognoser i nominella termer, så finns osäkerhet om framtida resultatutvecklingen.

Finansiella risker ur koncernperspektiv

Om ambitionsnivån i målstyrningen driver på kommunens exploaterings- och investeringsverksamhet till icke ekonomiskt hållbara nivåer blir påföljden att skuldsättningsgraden ökar kraftigt och soliditeten minskar kraftigt. En onormal skuldnivå exponerar kommunen för finansiella risker.

En stramare penningpolitik framöver av riksbanken i syfte att få ner inflationen genom högre räntor kommer påverka kommunkoncernens räntekostnader, egen genererade likviditet samt resultat.

I riktlinje för skuldförvaltning, som beslutades i kommunfullmäktige 2020-04-27 tydliggörs målen, ramar för begränsning av finansiella risker, spelregler samt ansvars- och rollfördelning i skuldförvaltningen.

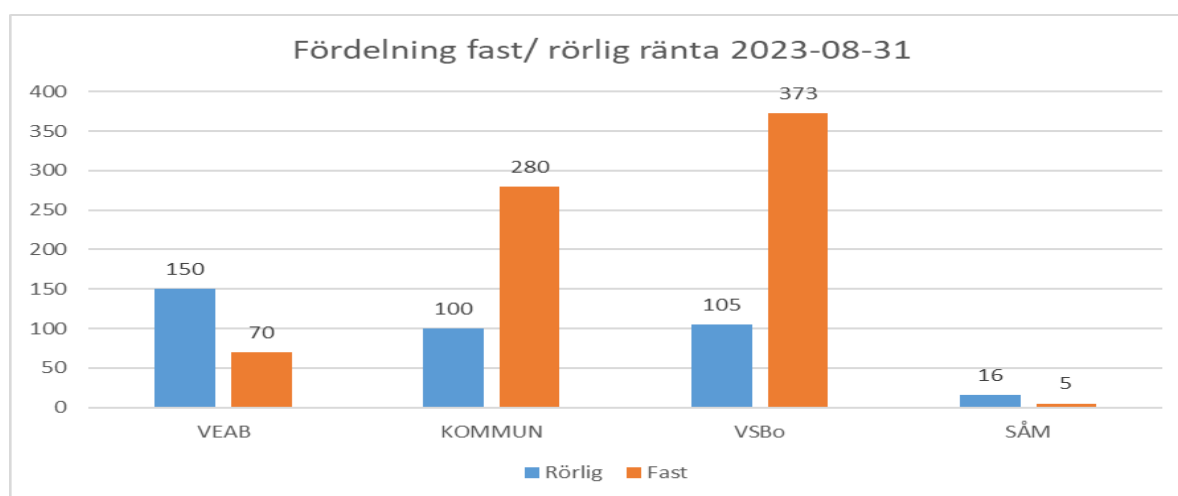
Låneskulden i koncernen uppgår till 1 098,5 mnkr. Borgensförpliktelsen per invånare har ökat de senaste åren (se nedan tabell).

Borgensåtagande	2021	2022	Prognos 2023
Borgensåtagande, exklusive Kommuninvest, mnkr	611,5	650,0	758,5
Borgensåtagande per invånare, kr	41 463	43 851	50 830

Koncernens låneportfölj med prognos för 2023

Utveckling av lån i kommunkoncernen	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Prognos 2023
Vaggeryds kommun	555,0	530,0	430,0	440,0
Vaggeryd- Skillingaryds Bostads AB	478,0	478,0	478,0	478,0
Vaggeryds Energi AB	50,0	80,0	120,0	260,0
Samverkan Återvinning Miljö	22,5	22,5	20,5	20,5
Koncern	1 105,5	1 110,5	1 048,5	1 198,5

Kommunkoncernen har i nuläget ungefär 34 % i rörliga lån och resterande bundet. Under 2024 omsätts lån med fast ränta på totalt 153 mnkr och under 2025 omsätts ytterligare 85 mnkr som idag ligger med en fast ränta. Genomsnittsräntan på de fasta lån som omsätts under 2024 och 2025 ligger på 0,82 % vilket innebär att koncernen som helhet står inför en kraftigt ökad räntekostnad framgent. Räknat på dagens räntenivå skulle det röra sig om lite drygt 400 % i ökade räntekostnader.

Vision, mål och politiska strategier

Vision och värdegrund 2030

Här ger vi plats för att göra skillnad

En plats för möjligheter formad med *tanke och omtanke*.
Där lusten är vår drivkraft och där glädjen smittar.

En plats med stark tradition för gränslöst skapande.
Där gemensam vilja och kunskap får livet att lyfta
och *idéer att bli verklighet*.

En plats i rörelse som bygger på mångfald och hållbarhet.
Där allt är nära och *alla har betydelse*.

Övergripande mål för mandatperioden 2019-2022 samt 2023-2026

Alla som bor, lever och verkar i Vaggeryds kommun uppnår tillsammans visionen genom fyra mål:

Vaggeryds kommun ska vara en plats...

1. med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen
2. med hög sysselsättning, ett varierat näringsliv och en utbildning med god kvalitet
3. med en hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa
4. som är attraktiv, trygg och tillgänglig - där alla känner delaktighet och kan påverka

Vaggeryds kommuns övergripande mål för hållbar utveckling är kopplade till FNs 17 globala mål inom Agenda2030 och är utformade ur ett långsiktigt perspektiv. Alla verksamheter bidrar till samtliga fyra mål som förtydligas genom ett strategiskt hållbarhets- och utvecklingsprogram. Samtliga mål följs upp i samband med tertial- och delårsbokslut samt i årsredovisningen. Kommunfullmäktige har också formulerade mål för de resurser organisationen förfogar över för att för att nå de övergripande lokala målen för hållbar utveckling. De av fullmäktige beslutade finansiella målen, mål för arbetsgivarpolitiken samt mål för det egna miljöarbetet ska harmonisera med ambitionsnivån för att uppnå

Mål för organisationens resurser

Kommunfullmäktige har också som en del av god hushållning formulerat mål för de resurser organisationen förfogar över för att för att nå de övergripande hållbarhets- och utvecklingsmålen.

- Finansiella mål
- Arbetsgivarmål
- Mål för egna miljöarbetet

Alla nämnder bidrar till en god hushållning med organisationens ekonomiska, sociala och ekologiska resurser.

Övergripande lokala mål för hållbar utveckling

Mål 1 Hållbar samhällsutveckling

Vaggeryds kommun ska vara en plats med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen

Vaggeryds kommun som plats behöver utvecklas på ett sätt som säkerställer att kommande generationer har tillgång till god luft- och vattenkvalitet, fungerande atmosfär, livskraftiga ekosystem, klimatsmart energi, god infrastruktur, mat och social välfärd.

Den byggda miljön har stor betydelse för människors hälsa, trygghet och sociala sammanhang. Detta innebär att vi behöver ha en god och inkluderande bostadsförsörjning och ha beredskap inför olika former av oönskade samt extraordinära händelser.

Samtliga delområden i vår kommun ska vara en del av samhällsutvecklingen.

Miljö och naturresurser
(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Tillagningsköken ska prioritera närproducerade och/eller ekologiska livsmedel, och öka över tid.

-Nya vattentäkter ska tas fram.

-Satsningarna ska öka på lokal energiproduktion och utbyggda solceller på kommunens fastigheter.

Hållbar tillväxt i hela kommunen
(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

- Planering av mark för bostäder ska öka i kommunens samtliga orter.

-Strategi för markförvärv av bostäder och verksamhetsmark ska arbetas fram.

-Produktion av hyresrätter ska öka.

-Stärka platsvarumärket Vaggeryds kommun

Beredskap mot oönskade händelser
(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Att vi vill och väljer att samverka med invånare, civilsamhället och myndigheter i att bygga tillit och förtroende, vilket kan ske genom dialoger och kunskapsutbyte där vi är nyfikna på hur andra löser utmaningar.

-Att varje delområde ska ha en samlad trygghetspunkt.

-Fortsatta förutsättningar för en flexibel och effektiv deltidsstyrka inom räddningstjänsten.

Mål 2 Näringsliv utbildning sysselsättning

Vaggeryds kommun ska vara en plats med en hög sysselsättning, ett varierat näringsliv och en utbildning med god kvalitet

Ett gott företagsklimat, en varierad arbetsmarknad och ett lärande med hög kvalitet leder till ökat företagande, fler arbetstillfällen i vår kommun och inga invånare i utanförskap eller fattigdom. Detta innebär en hög grad av egenförsörjning och en positiv utveckling av antal och typ av arbetstillfällen samt en bra kompetensförsörjning och ett livslångt lärande.

Det ska finnas goda möjligheter att utbilda sig, arbeta och driva företag för de som bor, lever och verkar i Vaggeryds kommun

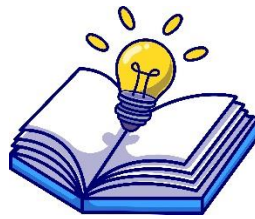
Näringsliv och arbetsmarknad
(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Samarbetet med det lokala näringslivet är viktigt för fortsatt utveckling och stabil sysselsättning.

-Förutsättningar ska skapas för fler arbetstillfällen inom olika näringsgrenar som tjänsteföretag och tillverkande industri. Besöksnäringen och de gröna näringarna har ytterligare utvecklingspotential och ska stimuleras.

-Planering av framtida områden för industri och kommunikationer är viktig. Kommunen måste säkerställa en markreserv.

Lärande och utbildning
(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Elever ska mötas av höga förväntningar, kunskapsfokus och arbetsro i en god arbetsmiljö, för såväl elever som personal.

-Verksamheten ska som huvudregel bedrivas i permanenta lokaler i egen kommunal regi eller i regi utan privat vinstintresse. (Ingångna avtal som gäller Nya Götafors skola och Östra strand berörs inte.)

-Förskolor och skolor ska planeras och byggas i en takt med inriktning på framförhållning.

Försörjning
(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Insatserna för arbetslösa ska öka med såväl nuvarande insatser som förbättrad språkundervisning.

-Möjligheterna för invånares fortbildning- och vidareutbildning ska förbättras.

-Ett närmare samarbete med arbetsmarknadens parter ska eftersträvas.

Mål 3 Folkhälsa kultur och fritid

Vaggeryds kommun ska vara en plats med hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa

En hög kunskaps och bildningsnivå samt ett varierat utbud och platser för fritids och kulturaktiviteter för alla är en förutsättning för en jämlik hälsa hos våra invånare. För att en jämlik hälsa ska uppnås behövs goda levnadsvillkor och levnadsvanor och en jämlik och förebyggande hälso- och sjukvård. Det ska vara ett brett utbud av kultur och fritidsaktiviteter för de som bor, lever och verkar i Vaggeryds kommun, i alla åldrar, och folkhälsan ska vara god.

Folkhälsa

(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

- Hälsocenterverksamhet ska utvecklas i samarbete med föreningslivet.
- Det förebyggande-tidiga-främjande arbetet ska utvecklas inom alla verksamheter.
- Arbetet mot våld i nära relationer ska utvecklas.
- Arenor, både inne och ute, för fysiska aktiviteter ska ingå i samhällsplaneringen.

Hälso/ sjukvård och omsorg

(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

- Det förebyggande arbetet ska utvecklas mot psykisk och annan ohälsa, särskilt bland barn och unga.
- Demensvården ska stärkas.
- Ett säbo 2.0/vård&omsorgs-boende ska planeras för Vaggeryd.

Kultur, fritid och friluftsutbud

(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

- Kommunen ska gå med i fritidsbanken. Möjliggöra verksamhet för motorburen ungdom.
- Medel för verksamhetsutvecklare för att stödja föreningar ska ges.
- Öppettiderna för simhallar, bibliotek och ungdomsgårdar ska förbättras.
- Friluftsområdena Bäckalyckan, Friluftsgården och Grönelund ska skyddas mot framtida exploatering.

Mål 4 Attraktivitet tillgänglighet demokrati och trygghet

Vaggeryds kommun ska vara en plats som är attraktiv, trygg och tillgänglig - där alla känner delaktighet och kan påverka.

Öppenhet och tolerans skapar trygghet och är en förutsättning för att människor ska kunna vara en del av samhället. Delaktighet och medskapande gör platsen inkluderande och attraktiv för alla.

Vaggeryds kommun präglas av lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter oavsett kön, ålder samt etnisk, kulturell och socioekonomisk bakgrund.

Alla invånare är en resurs och en del i att utveckla Vaggeryds kommun

Platsen ska vara attraktiv och trygg för de som bor, lever och verkar i Vaggeryds kommun och invånare i alla åldrar ska kunna vara stolta ambassadörer över sin hemkommun samt känna delaktighet i kommunens utveckling.

Demokrati

(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Genom medborgardialoger och ökad delaktighet arbeta för att öka valdeltagandet bland förstagångsväljare och i samtliga valdistrikt i Vaggeryds kommun.

-Genom våra mötesplatser och plattformar kommunicera och uppmärksamma demokrati och säkerställa att medborgare får svar och möjlighet att lämna synpunkter och förslag.

-Tolerans, öppenhet och mångfald ska utvecklas.

Trygghet

(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Centrummiljöerna ska utvecklas till trygga mötesplatser genom goda miljöer och ökad vuxennärvaro.

-Öka tryggheten i kommunen genom samverkan över förvaltningsgränser och tillsammans med näringsliv och civilsamhället.

-Tryggheten genom hela livet ska utvecklas

-Arbeta för ökad polisnärvaro

Tillgänglighet

(Både faktisk och upplevd effekt)

Politiska strategier 2023-2026

-Möjliggöra fler tekniska och digitala lösningar.

-Stödja invånare i den digitala utvecklingen för att motverka digitalt utanförskap.

-En tillgänglighetspolicy ska tas fram.

-Närheten till våra medborgare och mellan anställda ska uppmuntras.

Mål för organisationens resurser

Finansiella mål

Finansiella mål	Definition/förklaring	Mål
Resultat Årets resultat ska vara minst 2 procent av skatter och generella statsbidrag sett över mandatperioden 2023-2026	Ett överskott i verksamheterna skapar ett politiskt handlingsutrymme, värdesäkrar det egna kapitalet samt är en möjliggörare för investeringar	2 %
Självfinansieringsgrad Investeringar i skattefinansierad verksamhet ska finansieras med egna medel över mandatperiod, vilket innebär att självfinansieringsgraden minst ska uppgå till 85 procent	En lånefinansiering av investeringar innebär på sikt ökade finansiella kostnader som tar resurser från kärnverksamheterna. En låg självfinansieringsgrad över lång tid skapar utmaningar i den löpande verksamheten genom dess successivt högre kapitaltjänstkostnader.	85 %
Soliditet Soliditet inklusive pensionsåtagande för anställda och förtroendevalda, %	Definition: (Eget kapital minus pensionsskuld t.o.m. 97-12-31 plus realiserad avkastning finansiella placeringar) dividerat med totala tillgångar. En hög soliditet innebär att både handlingsfriheten och förmågan att hantera svängningar i resultatutvecklingen ökar.	30 %
Budgetföljsamhet Den ekonomiska kontrollen och styrningen ska utvecklas, vilket dels innebär budget i balans och dels att prognossäkerheten ska förbättras och som mest avvika med 1 procent mot senaste prognos.	Budgetföljsamheten mäts som nämndens resultat vid årets slut dividerat med dess nettoomslutning.	≥ 0 %
Prognosföljsamhet Den ekonomiska kontrollen och styrningen ska utvecklas, vilket dels innebär budget i balans och dels att prognossäkerheten ska förbättras och som mest avvika med 1 procent mot senaste prognos.	Prognosföljsamhet mäts som (nämndens resultat vid årets slut minus nämndens prognostiserade resultat vid delårsbokslutet per 31/8 aktuellt budgetår) dividerat med nämndens nettoomslutning vid året slut.	+/- 1 %

Politiska strategier 2023-2026:

- Långsiktighet och hållbarhet utgör grunden för en ekonomi i balans.
- Uppsatta överskottsmål och soliditet ska gälla över en tidsperiod. Tidigare mål om låneskuld utgår.
- Skattesatsen ska bibehållas oförändrad under 2023-2024.
- Driftsbudgeten ska anpassas för att uppnå en god verksamhet och ett långsiktigt planerat underhåll av kommunens anläggningar och fastigheter.

Arbetsgivarmål

	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026	Mandatperiod 2023 – 2026
Frisknärvaro					
Frisknärvaron, mäter antal medarbetare som har 0-frånvarodagar, 1-5 frånvarodagar, mer än 5 frånvarodagar på grund av sjukdom, sjukfrånvaro, total.					
0 – frånvarodagar p.g.a. sjukdom	43 %	46 %	48 %	50 %	50 %
1-5 frånvarodagar p.g.a. sjukdom	23 %	25 %	25 %	25 %	25 %
Mer än 5 frånvarodagar p.g.a. sjukdom	33 %	30 %	30 %	30 %	30 %
Sjukfrånvaro, %	7 %	6,5 %	6,25 %	6 %	6 %
HME-ledarskap					
HME (Hållbart Medarbetar Engagemang), ledarskap, mäts i medarbetarenkät, resultat index					
HME-Medarbetarskap	82 %	83 %	84 %	84 %	84 %
HME, medarbetarskap, mäts i medarbetarenkät, resultat index					
Tjänstgöringsgrad					
Tjänstgöringsgrad, tillsvidare- och visstidsanställd personal med månadslön.					
Tjänstgöringsgrad, arbetad tid	70 %	72 %	74 %	76 %	76 %
Tjänstgöringsgrad, anställd på heltid	83 %	84 %	85 %	86 %	86 %

Politiska strategier 2023-2026:

- Resurser ska tillföras för att utveckla medarbetar- och ledarskap.
- Villkoren för fortbildning- och vidareutbildning ska förbättras.
- Tillitsbaserat arbetssätt ska förbättras.
- Utredning ska göras om grundbemanningen.
- Motion om arbetsskor och arbetskläder ska utredas
- Kollektivavtal ska stärkas vid upphandling.
- Jämställdhet ska alltid genomsyra beslut.

Mål för egna miljöarbetet

Mål för det egna miljöarbetet hämtas från miljöriktlinjerna (en del av Miljöprogrammet 2022-2025) som gäller för alla anställda och förtroendevalda i det dagliga arbetet. De tipsar och vägleder mot ett mer hållbart beteende.

Miljöriktlinjerna och organisationens användande av naturresurser följs upp i den årliga budgetuppföljningen samt i uppföljningen av miljöprogrammet. Uppföljningen visar en översikt över alla nämnders och bolags bidrag till:

- Spara energi
- Miljöanpassa transporterna
- Upphandla och köp in med hänsyn
- Källsortera, återanvänd och förebygg avfall

Politiska strategier 2023-2026:

- Underlätta för medborgaren och lokala beslutsfattare att förstå hur vi bidrar och status på vårt bidrag lokalt till det regionala, nationella och globala miljö- och klimatarbetet.
- Använda våra arenor, som biblioteken, som kunskapsnav kring hur vi alla kan bidra till miljö och klimatarbetet.

PLATS FÖR ATT GÖRA SKILLNAD

**VAGGERYDS
KOMMUN**